

Відданий душою Україні: Валентин Болеславович Грабовський

(10. 07. 1937 - 24. 12. 2004)

до 85-річчя від дня народження

Не жить мені, якщо забуду
Тебе, земля батьків свята,
Де хлюпають піснями в груди
Мої жита — моє життя.

Валентин Грабовський. «Ключі»

Поет, перекладач, мистецтвознавець, журналіст.

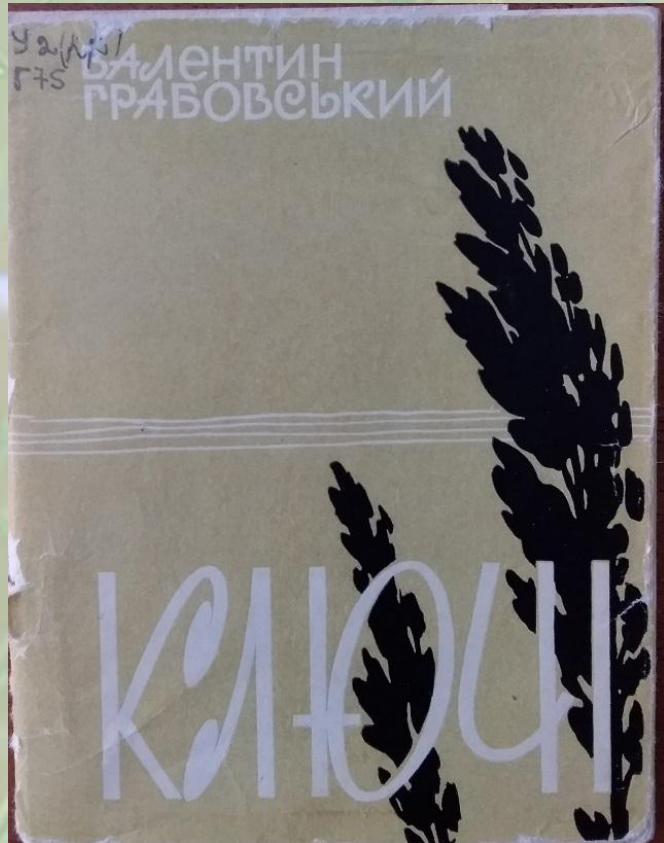
Лауреат літературної премії українського фонду культури Лесі Українки (1996). Член Спілки письменників України з 1973 року. Валентин Грабовський від 1980 р. очолював обласне літературне об'єднання імені Бориса Тена та літературну студію при видавництві «Полісся» (від 2001). Тут виступали Михайло Клименко, Микола Никончук, Володимир Козак, Анатолій Журавський, Анатолій Шевчук, Людмила Бондарчук...

Окремі поезії Грабовського перекладено болгарською, грузинською, польською, білоруською, фарсі мовами. Перекладав з польської (В. Шимборська, Г. Олізар), з білоруської (Максим Танк, Н. Гілевич, В. Верба, З. Дудзюк) мов. Окремі поезії Грабовського покладено на музику А. Авдієвським, Л. Дичко, І. Островерхим та іншими композиторами.

Валентин Болеславович Грабовський видав півтора десятка книг – віршів, перекладів, мистецтвознавчих розвідок.

Перша поетична збірка Валентина Болеславовича «Ключі» вийшла друком в 1966 році у видавництві «Молодь».

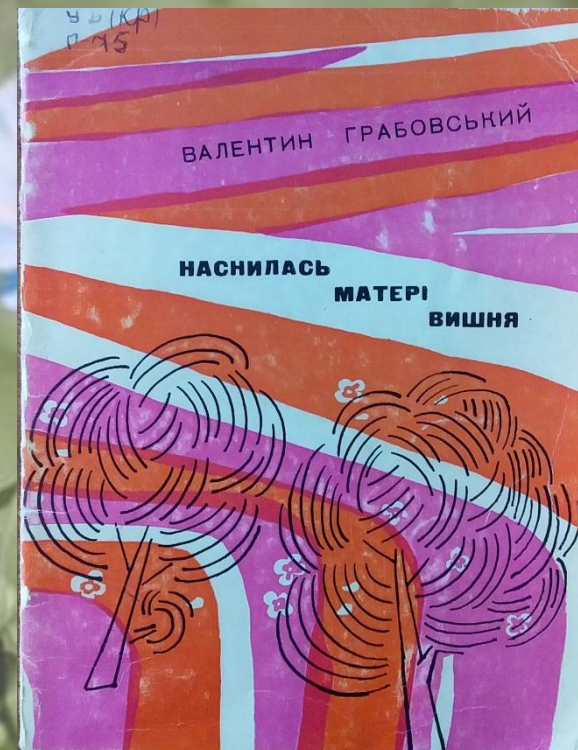
Основним лейтмотивом поетичної збірки стали хвилюючі роздуми про високе призначення людини, про велич самопожертви заради інших, вірність землі батьків. Водночас він намагається глибоко осмислити красу і складність життя.

*Вітер поля дихає весною,
Тоне сніг у синюватій млі,
І ключами в небі наді мною
З вирію вертають журавлі,
Тут місця знайомі їм повсюди:
Тут зросли й літати почали,
Їх зраділий клич на повні груди
Чути угорі: «курли-курли».
Сонце їх купає у промінні,
Я стою, дивлюсь на небо синє,
Наче й сам збираюсь полетіть.*

Друга поетична збірка «Наснилася матері вишня» вийшла в 1968 році і яскраво продемонструвала проникливий ліризм автора. Теплою сповнені поезії збірки про найдорожчу для кожного людину – матір.

Побудь ще, синку.
Розкажи новини.
Та я ж їх розказав ще вчора, мамо...
І ми прощаємось. І постать рідна
Ще довго самотіє серед брами.
Побудь ще, синку, – навіть не благальним –
Озвалась мама голосом гукнути:
«Вернися, може, завтра не застанеш...»
А їй, мабуть хотілося кричати:
«Мій нездогадливо-жорстокий сину,
Мені ти розказав усі новини,
А скільки ж я тобі не встигла розказати!»
Вона й тепер стоїть перед очима,
Біль затаївши у надламах брів:
На світі варто поспішати, сину,
Та тільки не од рідних матерів.

1987 р. у видавництві «Дніпро» вийшла збірка «Поезії», в якій зібрані кращі вірші із попередніх видань.

Голос

Згубилось літнє сонце за борами,
І снігом білим замело траву,
А я живу льонами і житами,
А я твоєю піснею живу.
Ти й народилась, певно, з льоноцвіту,
Бо голос твій, здається, розсипа
Зоріння льону, колосіння жита,
Достиглий видзвін першого снопа.
Джерельно чистий, жайвориний
голос,
Голублячий і, мов душа, тремкий,
Навіки він заплів у мою долю
Синь-квітку льону й житні колоски.

Самоцвіт на долоні

Тут ростуть і дерева, й камені,
В диких каменях цвіт яриться.
Ой, близька ж, близька ця земля мені,
Що притягує блискавиці!
Можна вік звікувать із гранітами
А до серця їх – не пробиться,
Бо комірку знайти з самоцвітами,
Як назнати гніздо жар-птиці.
Все ж – трапляється...

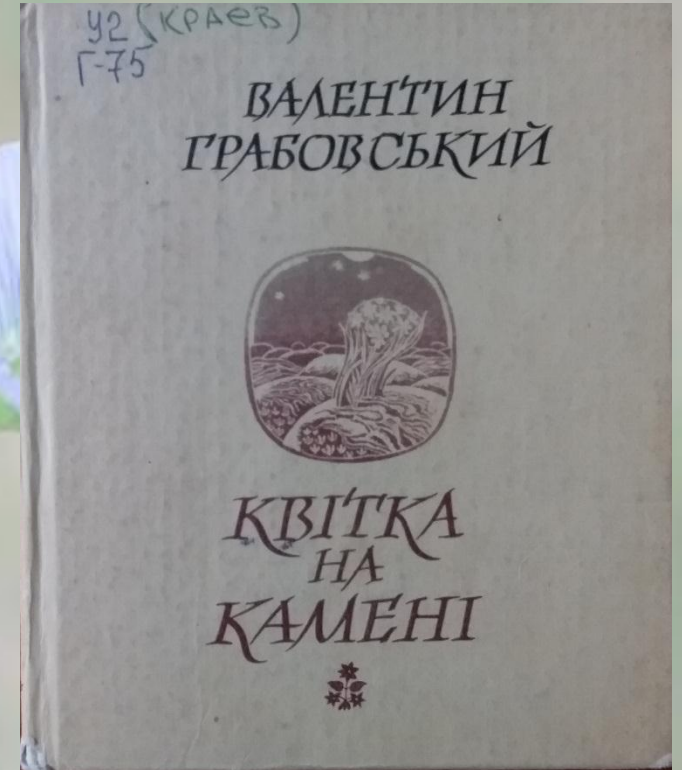
Сонце за хмарами,
Даль у мороці сірим тоне...
Перемиєш: синіми чарами
Спалахне на твоїй долоні.
Ще і ще.
Виграють диво-камені
Цвітом папороті,
Яр-зелом рути.
Наче блискавка в землю канула,
І її ти зумів добути.

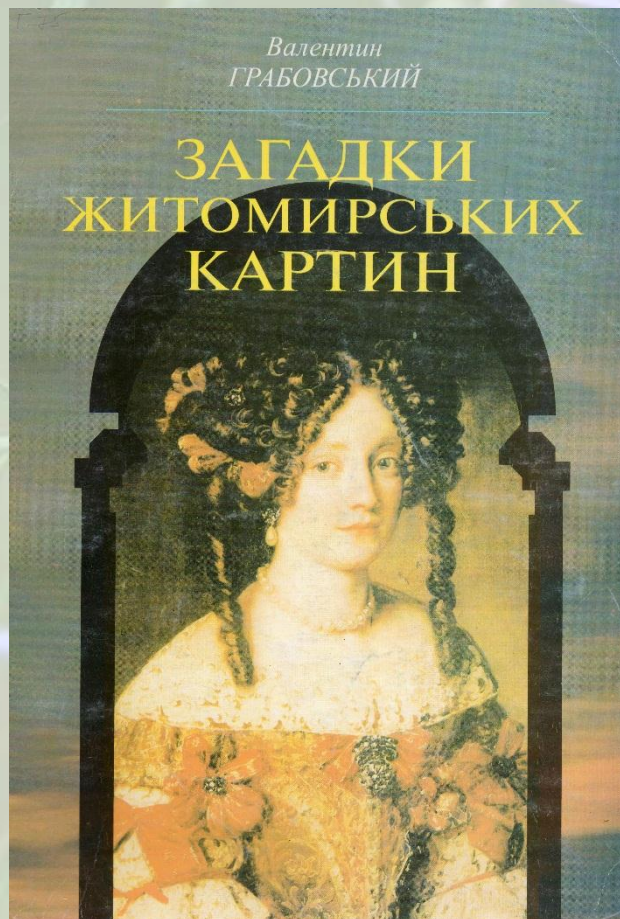
Художній світ Валентина Грабовського - це наше Полісся, краса поліської землі. «Квітка на камені» - збірка віршів та поем, що вийшла в Києві 1988 р.

Над Тетеревом

Я ще в думках поклонюся не раз
Світу над Тетеревом синьозорим,
Що виривав мене з лих та образ,
З гамору й стресів, із чаду моторів;
Світу, що кликав іти навпрошки,
Струшувать краплі із сосон веселі,
Де загубилися наші стежки,
Наша берізка на Чацького скелі.
Хмари за обрій котили грозу –
Дух на такій високості ширяє.
Шум водоспаду на греблі внизу
І ув очах твоїх - небо безкрає.

Золото, золото на колосках –
Спілого жита важке шелестіння.
Тіней в'юніння, мов плюскіт струмка,
І несполохані думи, як тіні.
Наші дерева, стежки й острівці,
Нашої райдуги стьожки барвисті.
Квіти і м'ята. Рука у руці.
Й ти у дощинах, немов у намисті.

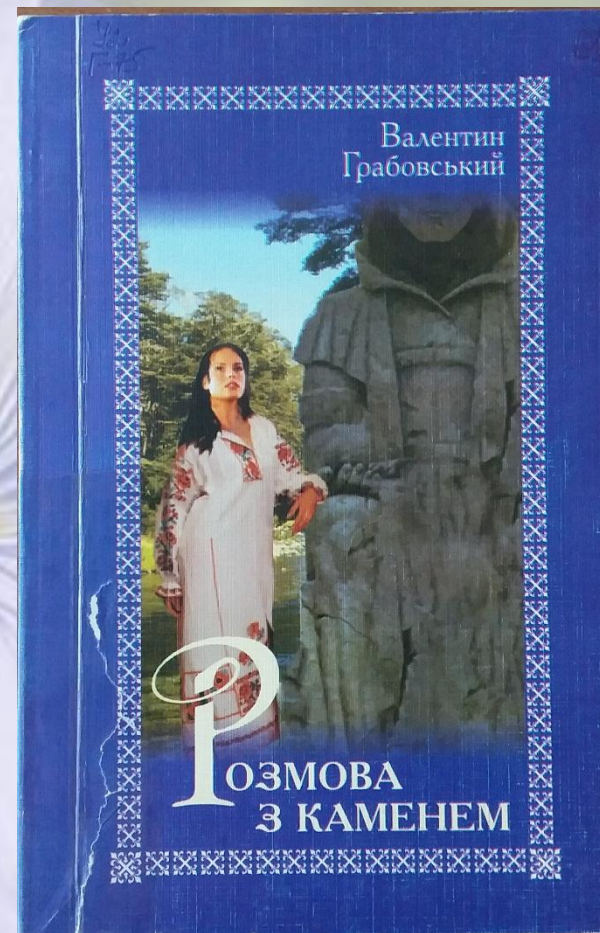

У 1999 році побачила світ збірка Валентина Грабовського «Загадки житомирських картин», в якій письменник цікаво розповідає про живописні полотна, представлені в картинній галереї Житомира. Книга «Загадки житомирських картин» – це низка захоплюючих новел та поезій, що знайомлять читачів з історіями створення знаменитих картин, з життям їх творців.

Значне місце в поетичній творчості Валентина Грабовського займали переклади. У списку перекладів – Адам Міцкевич, Густав Олізар, Максим Танк та інші. Вони зібрані в книзі «Розмова з каменем» (2005).

І чого ти зовеш мене, Музо,
Уві сні до Отчизни предків.
Де весільно гримить «Мазовше»,
Не мовкнуть акорди Шопена,
Ридають горді органи.
Мене в тім краю не знають,
І я не знаю нікого.
Лиш часом у польській мові
Щось рідне спливе й защемить.
То нащо ж кличеш недремно.
Які ти спомини будиш.
Оживляючи квіти прив'ялі
Між пам'яті сторінок?...

Moja droga do Polski

Za nie znam swej polskości. Nie wiem, jakim czynem

Mógłbym się nazwać Polski godnym synem.

Na to nie zasługuję. Chyba matula kochana,

Która umiała wstawać ze snu jeszcze do rana

I na paluszkach rządzić, byśmy spali cicho,

Szepecząc modlitwy, by nie spotkało nas lichy.

Nie znałem drogi do Polski. Chyba ścieżynę miłą,

Którą mama w Jabłonne nocą nas wodziła.

Świeciła nam w gęstwinie jakaś gwiazdka miła,

Wilki biegły za nami, ale nie rozszarpały.

Bo szliśmy do kościoła, na Wielkanoc czekaną.

Gdzie pierwszy raz w życiu usłyszałem organy,

Gdziem na skrzydłach muzyki leciał pod niebiosy...

Dotychczas, gdy to wspomnę – w oczach łzy czy rosa,

Dotychczas serce kraje ból niezmierny, dziki,

Dotąd nie uznaję już innej muzyki...

**Юліуш Зарембський, квінтет соль-мінор
для фортепіано, двох скрипок, альту та
віолончелі**

*Коханий брате
Юльюше Зарембський,
Куди ти пориваєшся душею
На рвійних ритмах скрипок і смичків
Свого “Квінтету” в шаленіючій екстазі?
До рідного Житомира? До скель –
Гранітних велетнів над Тетеревом
бистрим?
Чи до людей, що десь із майбуття
Тебе із нетерпінням виглядають?..
Мій брате Юліуше, майстре незрівняний,
Куди ти пориваєшся?
Акорд!
І ще один акорд громовозвукий
Прокотиться над бором
Перебором
Каскадом буряним нестримних форте!...*

*Kochany bracie, Juliuszu Zarębski,
Dokąd tak wyrzywa się twa dusza
Na rwanych rytmach skrzypiec i smyczków
Twego kwintetu w szalejącej ekstazie?
Do rodzinnego Zytomierza? Do skał –
Granitowych kolosów nad bystrym
Teterewem?
Czy do ludzi, co skądś z przyszłości
Wypatrują ciebie niecierpliwie?
Mój bracie Juliuszu, mistrzu niezrównany –
Dokąd tak się wyrzywasz? ...
Akord!
I jeszcze jeden akord
Gromodźwiczny
Przetoczył się nad borem
Zwycięski –
Kaskada burzy niepowstrzymanych forte!*

Śpiewa Potocka

*Śpiewa Potocka z Syberii”...
Co tam zgubili Potoccy?
Te słowa – cytuję wiernie
– Na koncercie usłyszałem w Polsce.
Więc w którym to roku dla mnie
(Aż płaczem głos się rozrzewnił)
Potocka zmartwych wstała
Z kamiennych śniegów Syberii?
Do Polski swojej wróciła,
Straconej na wiek cały,
Z piosenka, której szukała
I odnalazła w Bajkale.
„Eurydyki tańczące”
Do nieba wzniosła przestworzy
Jak dźwięk srebrnego kielicha.
Zdawało się, że głos brzozy
Z Syberii bezdroży słyszeć.
Spiewała piękna hrabina,
A może królowa – taka,
Los kórej na ziemi cudzej
Mickiewicz kiedyś oplakał.
Uśmiechy jej słano i róże
I ona się uśmiechała
„Czemu – chciało się wołać
– Nie widzisz piewcy swego,
Czy mam tak jak Orfeusz
Umierał bez piękna twego?..*

Співає Потоцька

“Співає Потоцька з Сибіру”.
А що її рід там забув?..
Єднання цих слів – неймовірне –
Я в Польщі в концерті почув.
То це ж на якому там році
(Аж в голосі плач забринів)
Воскресла для мене Потоцька
З камінних сибірських снігів?
До Польщі своєї вертала,
Утраченої навік,
Із піснею, що на Байкалі
Шукала її й розшукала –
З “Танцюючих Еврідік”.
До неба ту пісню здіймала,
Мов келиха срібную креш.
То голос берези, здавалось,
Із диких сибірських безмеж.
Співала вродлива графиня,
А мо’ й королева, – дивись! –
Ота, чию долю в чужині
Оплакав Міцкевич колись,
Їй усмішки слали й троянди –
Вона посміхалася теж.
“Чому ж ти, – хотілось кричати, —
Співця свого не признаєш?”..

Твори письменника:

Грім-дерево : поезії / Валентин Грабовський. – Київ : Молодь, 1979. – 80 с.

Загадки житомирських картин / В. Б. Грабовський. – Житомир : Полісся, 1999. – 108 с.

Квітка на камені : вірші та поеми / Валентин Грабовський. – Київ : Рад. письменник, 1988. – 175 с.

Ключі : поезії / Валентин Грабовський. – Київ Молодь, 1965. – 60 с.

Лесин заповіт : [поезії] / Валентин Грабовський. – Житомир : Полісся, 1997. – 125 с.

Лісові цимбали : поезії / Валентин Грабовський. – Київ : Рад. письменник, 1982. – 94 с.

На цьому березі : [поезії] / Валентин Грабовський. – Житомир : Полісся, 1997. – 104 с.

Над Тетеревом : поезії / Валентин Грабовський. – Київ : Молодь, 1973. – 80 с.

Наснилась матері вишня : лірика / Валентин Грабовський – Київ : Рад. письменник, 1968. – 38 с.

Передчуття : [поезії] / Валентин Грабовський. – Баранівка : Слово Полісся, 1993. – 96 с.

Поезії / Валентин Грабовський. – Київ : Дніпро, 1987. – 186 с.

Розмова з каменем : переклади / Валентин Грабовський. – Житомир : Полісся, 2005. – 191 с.

Солов'їне серце : поезії / Валентин Грабовський. – Житомир : Полісся, 2003. – 186 с.

Сорок сорок / Валентин Грабовський. – Житомир : Полісся, 2001. – 219 с.

Про В. Б. Грабовського:

Башманівська Л. А. Співець Полісся : урок-огляд творчості поета Валентина Грабовського // Література рідного краю: Житомирщина / Л. А. Башманівська. – Житомир, 2005. – С. 66-74.

Бондарчук Л. І. Валентин Грабовський - поет із Житомира / Л. І. Бондарчук // Українська полоністика. – 2006-2007. – Вип. 3/4. – С. 189-201. – Бібліогр.: с. 200-201. URL: http://eprints.zu.edu.ua/3183/1/Bondarschuk_L.I.pdf. (Дата перегляду: 8.07.2022).

Валентин Болеславович Грабовський / підготував П. Білоус. – Письменники Житомирщини / авт.-упоряд.: М. Пасічник, П. Білоус, Л. Монастирецький. – Житомир, 2010. – Кн. 1. - С. 318-319.

Орел В. О. Грабовський Валентин Болеславович // Енциклопедія Сучасної України / гол. редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк та ін.; НАН України, НТШ. - Київ : Ін-т енциклопед. дослідж. НАН України, 2006. URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=26770. (Дата перегляду: 8.07.2022).

Пультер С. О. Закоханий у життя: Валентин Грабовський / Станіслав Пультер // Волинь-Житомирщина. – Житомир, 2007. – Вип. 16. – С. 5-8. URL: http://library.zu.edu.ua/vz/16/Vg_2007_16_3.pdf. (Дата перегляду: 8.07.2022).

Савиченко М. М. З любов'ю до Полісся : творчий портрет В. Б. Грабовського / М. М. Савиченко // Поліський дивосвіт. Література рідного краю: Житомирщина / [за ред. С. О. Пультера]. – Житомир, 2000. – Ч. І. – С. 429-431.

В підготовці виставки використано збірки поезій Валентина Болеславовича Грабовського із фондів Бібліотеки Житомирського державного університету імені Івана Франка, а також електронні ресурси.

Підготувала матеріал Аліна Мартинюк